

З Новим роком!

2017 – рік Півня!

Кукури – кукуріку! –
Чути голос за ріку.
Уночі живий будильник
Відбива години... *(півник)*.

Народні виміри часу. Протягом життя у людини формується певна часова орієнтація. Існування прадавньої людини поділялося не на тижні, місяці, роки, десятиліття, а на дні – основний відлік часу, що стосувався повсякденної діяльності. Саме в такому часовому вимірі вона вбачала суть

буття: «Що сьогодні?». Вимір тривалості дня, доби, поділ їх на часові відрізки вмотивовувалися традиційним побутом, господарською діяльністю. Доба поділилася на чотири частини: ранок, день, вечір, ніч, а день, як активна часова частина доби, – відповідно на ранок, обід (*«полудне»*) і вечір. Поза тим був ще й інший відлік: за першими півнями, другими, третіми, що відповідало передранковій порі (*вранішній зорі*). Про одну з

найважливіших функцій півня, як провісника, в східнослов'янській та християнській міфології — часову, і не тільки, буде йти мова у даній статті.

Півень.

1. Свійський птах із червоним гребінцем на голові, пишним хвостом і шпорами на ногах; самець курки. // Флюгер, прикраса і т. ін. у вигляді такого птаха.

2. Задерикувата і запальна людина.

У гуцульському говорі існує ликсема «когут», що має три значення:

1. Півень.

2. Кितिця з півнячого пір'я на капелюсі.

3. Різьблений верх на даху.

Йти (*ходить, виступати і т. ін.*) півником — рухатися, набравши хороброго, бадьорого, іноді зверхнього вигляду (*звичайно, про молоду людину, дитину*).

«Пускати червоного півня» — пожежа, підпал.

«Будимир» — народна назва півня, тобто «буди світ».

Півник-когутик у центрі простору і часу

Велетенська загальносвітова канва земної кулі помережана десятками глибинних символів тисяч народів. Скажімо, божество вітру литовців Вейопатіс зображувалося з півнем на голові. Осетини в час безвітря, коли треба було віяти зерно, прикликали вітерець обіцянкою «зарізати червоного півня» для володаря вітрів Галагона. В іранській міфології півень вважався священним птахом, покликаним оберігати віруючих від нечистої сили і розвіювати їхні хибні помисли. У міфах народів Індонезії півень — символ божества верхнього світу, джерела життя і добра. Людина з тотемом півня

завжди проявляє кипучу енергію, це безстрашний лицар, так, ватажок війська бога індуїстської міфології Сканда мав такі головні атрибути: спис, лук, півень. У Китаї червоний півень зображувався на стінах будинків як талісман проти вогню, а півень із золотим пір'ям, що співає тричі на день (*на сході сонця, опівдні і на заході*), має епітет «небесний» Півень і зараз є одним з неофіційних символів Франції (*півень по-французьки — соф (ког)*).

І український півник вишитий особливими барвами, наш півник — символ сонця, вогню, хазяйновитості, войовничості, жертвності, чоловічої сили, смерті й воскресіння.

До впровадження християнства наші пращури віддавали птаху особливу шану. Чим же заслужив пернатий таку шану ще з сивої давнини?

* Наші пращури вірили, що півень слугує надійним оберегом у господарстві — «якщо його бракує, то обов'язково заведеться сатана». У дохристиянських віруваннях вважалося, що когут народився з «мертвого» яйця, і тому як обранець сонячного бога щодосвіта викликає денне світло. Саме з цією метою люди вважали за обов'язок тримати в господарстві цю провісну птаху. Майже на всій території України сельчани вірили, що чорні злі сили правують од півночі і до півнячого співу. Як тільки зачується кукурікання — зникає всяка нечисть. (*Перечитайте сценку з гоголівського «Вія»*). Як і багато інших пташиних символів (*селезень, сокіл*), півень поєднує два світи: земний і потойбічний.

* З півнем тісно пов'язані будівельні традиції наших пращурів. Наприклад, на Бойківщині перед тим, як

заселитися до хати, запускали на ніч домашню птицю — когута. Птах мав не тільки переночувати, а й проспівати вранці. Це символізувало, що вдосвітковий півнячий голос очистить помешкання від нечистої сили, а відтак, родина забезпечиться від всіляких негараздів. Такий ритуал проводили, щоб, якщо «сим, що замешкує місце, мало було попередніх жертв, то треба, щоб ця остання біда на когута окошілася», «... так, щоби була яка злоба, щоб переходила на них...». Півня традиційно наділяли ознаками опікуна господарства. Селяни вірили, що без півня не буде плодитися і водитися їх худоба, у корови буде позбавленим смаку і молоко, і масло, та й узагалі господарство збідніє. Це вірування було настільки сильним, що навіть при розділі обидві родини обов'язково заводили собі нових птахів. Невдвовижу, що обійстя й фронти на дахах прикрашували різьбленими оберегами цієї птахи, її вишивали й на рушниках, котрі вивішували над вхідними дверима, а почасти й на покуті, оскільки «вона оберігає оселю від темної сили». В українців також був звичай (*подекуди він зберігся й до сьогодні*) прикріплювати зображення півня на дахах будинків, флюгерах, скринях. Це пояснюють кілька уявлень: на будівлях півень охороняє від пожежі (*тут — зв'язок із сонцем, вогнем*). Півень в язичницькій традиції асоціювався з вогнем, він оберігав будинок від удару грому чи блискавки. Особливо прикрашали півниками піч — їх малювали або витинали з паперу. Колись невістка, переступаючи поріг чоловікової хати, кидала під піч півня або курку, щоб задобрити духа нового для себе дому — домовика. Півнів дуже часто

зображали на українських рушниках та інших національних вишиванках. На весільних рушниках вишивають півнів як початок нового дня та нового життя.

На Поліссі й дотепер зберігся переказ про те, що півня змушує співати Домовик, оскільки із демонічних істот лише він не боїться півня, бо оберігає хату і жителів. Загалом між хатою, півнем і домовиком існує містичний зв'язок. Наприклад, побудувавшись, домовика запрошують пильнувати за домашніми статками, й тому, щоб хатні рано вставали до праці, той сіпає когута за хвоста і тим сповіщається про досвітковий час. На Дніпропетровщині вірили, що цьому сприяє «янгольська пір'їна», котра, покручуючись, змушує кукурікати. Господарі намагалися обзавестися домашнім охоронцем з добродійним оперінням, адже кольорова символіка з покон віків відігравала особливу роль в українській міфології. Сельчани намагалися позбавлятися курей з чорним пір'ям, а щоби домашній охоронець приносив злагоду і доброжиток, господарі намагалися обзавестись птахом золотавого кольору. Символом Сонця і живого вогню є білий півень, чорний — символ ночі, смерті, підземного царства та його вогню; сірий — досвітку, червоний — ранкової зорі. Півні — сонячні господарі обійстя та його окраса. Якими барвами, буває, переливається у промінні сонця оперення півнів! Це треба бачити вживу.

* Півні — галантні кавалери. Оберігають курочок і, коли щось їстівне знайдуть, гукають їх, аби ті поїли. Якщо виховувати півня з курчати, то він буде приятелем для господарів обійстя. Ще півні відчують доброзичливі слова. Тоді вони стають на одну ногу,

піднімають догори голову, мовляв, правильні слова чую, подивіться на мене, я справді заслуговую на похвалу.

* Магічна функція півня — захисна, пов'язана з бійцівськими здібностями птаха та його вогненною (сонячною) природою. Символічне значення півня ширше, ніж тільки зв'язок із сонцем. У деяких творах цей зв'язок подається безпосередньо, як у загадці: «Сидить півень на вербі, спустив пір'я до землі». (Сонце) Або в легенді: «Сонце ходить у повітрі і вдень, і вночі, і низько летить по океану, не замочившись. А в океані є кур (півень), що має голову до небес, а море йому по коліна. Коли сонце вмивається в океані, то вода захвилюється, і хвилі починають бити кура по пір'ї». Тоді, розповідається далі, півень кричить: «Ку-ку-рі-ку». Так він сповіщає про прихід світла-ранку. І разом із ним починають співати всі півні на землі... Коли півень перестане співати, настане кінець світу. У замовляннях часто фігурує півень із його співом як ознака світу живого на противагу світові мертвому, де «вітер не віє і сонце не гріє, де кури (тобто півні) не поють».

* Ім'я — Петрусь, Петько — образні народні назви когута (варто нагадати, що птиць, як і тварин, не гоже називати чоловічими іменами, — винятком є лише двоє пернатих — лелека і півень. Так, на Житомирщині навіть існує повір'я, що лелеки мають людські імена. Якщо покликати птаха його іменем, він неодмінно поверне голову. На Прикарпатті поширене прізвище Когут, традиція прикрашати національні головні убори (капелюшки) у бойків, лемків, гуцулів, півнячим пір'ям та наносити стилізовані зображення півнів на

предмети домашнього ужитку (зокрема, у фрагментах вишивок).

* Чумаки, вирушаючи в Крим по сіль, обов'язково брали з собою і когута, як оберег і символ домашнього вогнища. Він вважався не лише охоронцем від зла, а й був своєрідним будильником, — як птаха проспівала, мандрівники тут же знімали намети й вирушали в дорогу. Оскільки півень був пов'язаний з родючістю, то його нерідко використовували і для набуття удачі в торгівлі. Для цього достатньо було носити у волоссі кілька пір'їнок червоного півня. Вважалося, це сприятиме інтенсивному припливу грошей до того, хто їх носить.

* До речі, дітей і півнів часто пов'язують між собою і в пізніших уявленнях, здебільшого несвідомо, що виявляється в різного роду подарунках дітям «півниками»: печивом, цукерками, іграшками свистунцями. Не випадково найпопулярнішою іграшкою були півники-свистунці, що їх повсюди в Україні народні майстри виліплювали з глини чи робили з дерева, причому більшість таких іграшок мають знак сонця. Півників зображують на святкових пряниках, випечених до найбільших свят — Різдва і Великодня. Українським дітям варили карамелеві лизаки-когутики, пташиним рослинно-орнаментом розмальовували писанки.

* Півні — провісники і синоптики. Селяни вважали, якщо когут часто кукурікає біля покuttя чи на порозі — прийдуть несподівані гості. За таких випадків приказували: «Якщо дорогий гість, то нехай тобі буде золотий хвіст, а якщо буде поганий гість, то нехай одпаде і той хвіст». Вірили також, що ввечері заспіває півень один раз — на вогонь, двічі — на злодія, тричі — на

зміну погоди: спокійний спів віщував спокійну й теплу ніч, ранковий — погідну днину. Якщо співає, ідучи на сідало, то на зміну погоди. Як на Стрітення півень нап'ється води з калюжі, то жди ще стужі (*«Як нап'ється півень води, то набересться господар біди»*). Згадкою про півня начебто можна зупинити кровотечу: «Злетів півень на камінь, крилами махає: чорний камінь, не движись, християнська кров, остановись...».

За повір'ям, голосом півня може промовляти сама доля. Увечері на свято Катерини (*7 грудня*) дівчата сходилися до однієї хати і готували спільну вечерю — борщ і кашу. Опівночі, перед «півнями», брали вечерю і йшли закликати долю. Кожна з дівчат по черзі вилазила на ворота, тримаючи в руках горня, і тричі гукала: «Доле, доле, йди до мене вечеряти!». Якщо в цей час співав півень, це означало, що «доля обізвалась».

* Про людей, які не слухають мудрих порад, говорять, що їх «смажений півень ще не клюнув», тобто, що життя їх іще не провчило. У християнстві півень — символ каяття, спів півня нагадав апостолу Петру про малодушне відступництво від Христа і викликав сльози провини. Християнська легенда розповідає: «Дівчинка принесла додому звістку про те, що бачила, коли Христос воскрес. Але її батько, який саме вечеряв, цьому не повірив і сказав: «Тоді він воскресне, коли цей смажений півень оживе й заспіває». Тієї ж миті приготовлений півень злетів з рожна, залопотів крилами й закричав: «Ку-ку-рі-ку!».

Півень-охоронець, що у вогні не горить і у воді не тоне, змальовується в казці про дуб, який виріс у дідовій

хаті аж до самого неба. Заліз дід на дуба, а там — чарівні жорна й півень. Як стане баба жорна крутити, що раз крутне — вискочить то млинець, то пиріжок, то яблуко. Зажили старі безбідно. Та сталася біда — забрав жорна сусідський пан. Тоді півень і каже: «Дідусю, бабусю, піду я до пана жорна заберу!». Зайшов у панський двір і кричить: «Віддай, пане, жорна!». Пан як почув, піймав його й кинув до гусей, щоб його поскубли. А півень випустив на них лисичку, знов гукає... Пан дужче розсердився і кинув його до баранів, щоб рогами затовкли. А півень випустив на них вовка й щосили гукає... Пан ловив-ловив його, впіймав і кинув у колодязь. Давай півень воду пити, всю випив, і ще дужче кричить. Тоді пан укинув його в піч. Півень випустив із себе всю воду і знов кричить... Забрав-таки півень жорна, і стали вони всі жити-поживати й добра наживати.

* Півнів називають птахами-годинниками, вісниками ранку, світла і сонця. Згадайте з балади «Причинна» Т. Шевченка: «Ще треті півні не співали...». Своїм співом півень відмірює час (*«перші півні», «треті півні»*). Його спів визначає межі нічного часу доби, коли діють темні бісівські сили. Своїм співом опівночі півень розганяє нечисть до наступної ночі. Спів третіх півнів — знак рівної відстані від півночі до вранішньої зорі — свідчить про закінчення дії нечистих сил. Півень майже у всіх релігійних переказах і казках своїм криком проганяє темряву, диявольські чари та нечисту силу.

За однією із легенд, сонце і вдень, і вночі летить по океану, не замочившись. «А в океані є кур (*півень*), що має голову до небес, а море йому по коліна. Коли сонце вмивається в

океані, то вода хвилюється, і хвилі починають бити кура по пір'ї». Тоді півень кричить: «Ку-ку-рі-ку!», що значить: «Світлодавче Господи, подай мирові Світло!». У ту ж мить починають співати всі півні на землі.

* У старовину селяни визначали час за криком півня. Вважалось, що перше «кукуруку» лунає о 1-й годині ночі, друге — о 2-й, третій раз півень співає о 4-й годині ранку. За першим криком чоловіки виряджались в дорогу. Після других півнів селянки вставали хліб поставити, корів подоїти. З третіми — все село піднімалось на роботу. Таким чином, своєчасний спів півня сприймається як символ цілісності і гармонійності світобудови.

Звичайно, що не все з цієї міфології можна і потрібно розповідати дітям, проте, для тих, хто проявляє зацікавленість до цієї теми, з вищесказаного пропонуємо підбір народних приповідок:

* Без півня оселя глуха.

* Співатиме півень чи ні, а день буде.

* Сонце доти світитиме, доки півень співатиме.

* Коли на порозі заспіває півень — будуть гості.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (2012) визначено одну з сенсорно-пізнавальних компетентностей дошкільника — орієнтування у просторі і часі. Результатом освітньої роботи є уміння визначати, встановлювати часову послідовність подій, користуватися словами «вчора», «сьогодні», «завтра», «раніше», «пізніше», «зараз», «спочатку», «тепер», «давно», «скоро». Розуміти властивості часу. Володіти часовими поняттями (на світанку, в сутінках, опівдні, опівночі, доба, тиждень, місяць, рік). Мати

уявлення про причинно-часові залежності ритмічних природних явищ: тривалість секунди, хвилини, години. Спроможність визначати час за допомогою годинника, знати, що година складається із хвилин, оцінювати часові інтервали. Називати порядок та пояснювати послідовність пір року, днів тижня, частини доби. Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між різними явищами в природному та соціальному довір'ї. За допомогою моделей матеріалізувати часові відношення, використовувати умовно-символічні зображення.

Щоб урізноманітнити роботу з дошкільниками, пропонуємо звернутися до казок і легенд, загадок і віршів, завдань і вправ, героєм яких виступає півник, що виконує у народному вимірі часову функцію.

Про півня в загадках мовиться, що він «двічі народжується» (*утім, як і будь-який птах*).

Хто це зранку в курнику

Будить всіх:... (*Ку-ку-рі-ку!*)?

Відчиніть скоріш віконце —

Хай в будинок ввійде сонце!

Досить спати на боку!

Хто співа: «Ку-ку-рі-ку!»?

* * *

Першим прокидається,

З сонечком вітається.

Ген, аж на сусідні села

Лине пісенька весела.

* * *

Спів гучніше канарейки,

Не сідають батарейки.

Сам горлає просто неба

І заводити не треба.

У селі живий будильник

Зветься ж він, звичайно, ...

(півник).

О. Ковальчук

Образ птахи присутній і в дитячому фольклорі. Півень — улюблений персонаж дитячих казок, пісень, віршів.

Півник

Хто нас будить, як будильник?
Ну звичайно, це наш півник.
Він щоранку у садку
Всім кричить: «Ку-ку-рі-ку!».

І. Січовик

Півник

Хто це пісеньку таку
Нам співа: «Ку-ку-рі-ку!»?
Це наш півник-співунець,
Золотий гребінець.
Це він будить так діток,
Щоб вставали, не проспали,
Не спізнилися в дитсадок.

І. Нехода

Півник

Любить наш півник
Ще на світанку
Всім побажати
Доброго ранку:
Курочці, гусочці,
Свинці і качці,
Котику Мурчику,
Навіть собачці.

О. Плавенчук

Півник-герой

Зажурилось сонечко,
Не світить у віконечко.
Півник вискочив на пліт
Ще таке не бачив світ.
«Ку-ка-рі-ку» все співає,
Що робити, він не знає.
Що не так, скажіть, зробив?
Сонце зранку розбудив.
Все було геть до ладу,
Хто накликав цю біду!
Мало з плоту він не впав,
Хто його перелякав?
Дивна хмара, мовби лис,
Ще й пухнастий в неї хвіст.
Став він вітер все бламати

Страшну хмару геть прогнати.
Той не довго міркував,
З сонця хмару геть прогнав.
Півник голову задер —
Став героєм відтепер.

А. Грицаюк

Півень

Є в бабусі гарний півник,
Голосочок має срібний.
Прокидається він рано,
Кукурікає старанно:
— Ку-ку-рі-ку! Встаньте, люди!
День сьогодні гарний буде!
Півень із курми гуляє,
Від біди оберігає.
Він розшукує жучків,
Тягне з нірки черв'ячків,
Віддає малим курчатам,
Бо в родині він за тата.

В. Паронова

Промінь світить у віконце

Промінь світить у віконце,
Гріє-припікає сонце.
Ой, дванадцята година!
Запізnilась вся родина.
«Півник, півник, прокидайся,
До роботи відряджайся!
Час обіду вже настав.
Ти проспав, і я проспав».
Але півень сумний ходить,
Дзьобом по канавці водить:
«Я сьогодні рано встав».
«А чому ж ти не співав?»
«Я свій голос загубив —
Із джерельця водичку пив».
«Бідолашна пташка наша.
Нагодуєм тебе: кашку
З'їж із медом, з молоком;
Горло вкриєм рушником
Та вкладем тебе у ліжко,
Щоб зігрілись твої ніжки.
Будем тебе лікувати,
Тобі пісеньки співати.
Ти одужуй вже скоріше,
З «Ку-ку-рі-ку» веселіше

Прокидатись зранку нам,
Ти це добре знаєш сам».
Півник довго не пручався,
Справно з нами лікувався.
Через кілька днів гукнувся,
Знову голос повернувся.
Гордий у дворі літає,
«Ку-ку-рі-ку» всім співає.
«Дякую», – він каже нам,
Своїм добрим лікарям.

Г. Верд

Котик та півник

Була собі хатиночка,
Навколо неї пліт.
Жили в хатинці півничок
І сірий кіт-воркіт.
Кіт зрання та до вечора
У лісі полював,
А півник в хаті порався
Та квіти поливав.
От якось вранці вирушив
До лісу кіт-воркіт.
Аж тут лисичка хитрая
Прибігла до воріт.
Прибігла, облизалася
Гостреньким язичком
Та й почала виспівувать
Солодким голоском:
– Ой, півнику-когутику,
Який ти молодець!
Голівка в тебе масляна,
Червоний гребінець.
Нема ні в кого пір'ячка
Такої довжини...
Ой, вийди на подвір'ячко,
Ворота відчини!
Сподобалися півнику
Привітливі слова.
Він за ворота виглянув:
– А хто це там співає?
Схопила лиска півника
Та й кинулась в байрак!
Кричить і б'ється півничок,
Не вирветься ніяк.
– Ой, котику-воркотику,

Біжи сюди, біжи!
Звільнитися від ворога
Мені допоможи!
А кіт ще недалеко був,
Що духу пострибав,
Нагнав хвостату злодійку
І друга врятував.
На другий день котові знов
Іти до лісу час.
От він іде, а півнику
Дає такий наказ:
– Гляди ж, мій любий братику,
Веди себе, як слід.
Усяким хижим злодіям
Не відчиняй воріт!
Пішов до лісу кіт-воркіт,
Далеко десь бреде.
А вже лисичка тут як тут
І знов своє веде:
– Ой, півнику-когутику,
Який ти молодець!
Яскраве в тебе пір'ячко,
Червоний гребінець.
Ой вийди із хатиночки,
Ворота відчини.
Я дам тобі насіннячка
Ще й ягід бузини!
От півник тільки виглянув:
– Хто ягоди приніс?
Схопила лиска півника
Та й кинулась у ліс!
Щосили б'ється півничок,
Кричить на всі лади:
– Ой, котику-воркотику,
Біжи скоріш сюди!
Примчав із лісу кіт-воркіт,
Хоч і далеко був,
Нагнав хвостату злодійку
І півника здобув.
На третій день збирається
Ізнов до лісу кіт
Та й каже: «Ти вже, півнику,
Не відчиняй воріт.
А як не будеш слухатись –
Потрапиш у біду.

Тебе вже я не визволю,
Бо я далеко йду!»
Лишився в хаті півничок,
Сидить, забився в кут.
А вже лисичка хитрая
Ізнову тут як тут:
— Ой, півнику-когутику,
Який ти молодець!
Яскраве в тебе пір'ячко,
Червоний гребінець.
Ой вийди на подвір'ячко,
Ворота відчини.
Прийшли співці з музиками
З чужої сторони.
Пісні співають збираються
Ще й танці витинать.
Без тебе, без когутика,
Не хочуть починать!
От півник тільки виглянув:
— Які ще там пісні?
Схопила лиска півника
Та й зникла в гущині.
Хоч як не плакав півничок,
А котик не почув,
Бо він у лісі темному
Далеко дуже був.
Вертається увечері
Додому кіт-воркіт —
Нема в хатинці півника,
Пропає його і слід!
— Ах ти ж, хвостата злодійко,
Ти знову тут була!
Мого дружка єдиного
До себе потягла...
Не став він часу гаяти,
Не став він лити сліз,
Узяв мішок та шабельку
Й пішов собі у ліс.
Приходить кіт на галяву
І бачить: перед ним
Стоїть хатинка лисяча
Із ганком різьбленим.
А ось дочка лисиччина —
Маленьке лисеня —
З метеликами грається

Та жабок доганя.
Підкрався кіт тихесенько,
Стрибнув, що сили мав,
І враз дочку лисиччину
За хвостик упіймав!
В мішку дочка лисиччина
Пищить та верещить.
Лисичка з хатки вибігла,
Побачила й кричить:
— Ой, котику-воркотику!
Та де ж моя дочка?!
— А ти навіщо, злодійко,
Взяла мого дружка?
Віддай негайно півника,
Оддам тобі дочку!
А півник, в хаті замкнений,
Кричить: «Ку-ку-рі-ку!».
Побачила тут лисонька,
Що спорити не слід,
Та й випустила півника,
Й дочку віддав їй кіт.
От кіт-воркіт із півником
Вернулися назад.
І знову у хатиночці
Настали мир і лад.
Лисиця вже боялася
Приходити сюди.
А півник жив із котиком
І слухався завжди.

Н. Забіла

Скільки днів тривала пригода з півником і котиком?

Чи можна розповісти, що трапилось позавчора, вчора, сьогодні, якби ми потрапили в казку?

На вашу думку, якої пори року відбувалося дійство?

Л.В. Меленець,
*старший викладач
кафедри методики та психології
дошкільної і початкової освіти
ІППО КУ імені Бориса Грінченка,
канд. пед. наук,
м. Київ*

Дива на піску

Творчий проект

Тривалість проекту – 9 місяців.

Мета. Познайомити дітей з властивостями піску та води. Розвивати координацію та дрібну моторику рук. Заохочувати малят до дослідницької діяльності. Виховувати позитивне ставлення до об'єктів природи.

Задачі. Формувати у дітей позитивне ставлення до дослідницької роботи. Вчити дбайливо ставитися до того, що зроблено своїми руками. Розвивати бажання приймати участь у сумісній праці. Розвивати комунікативну компетентність; заохочувати творчі задуми.

Характеристика проекту.

- За тривалістю – довготривалий;
- за кількістю учасників – колективний.

Учасники проекту: діти 3-го року життя, вихователі, батьки.

Методи і прийоми: спостереження, дидактичні ігри, практичні вправи, досліди.

Технологія досягнення цілей

I. Мотиваційний етап.

Робота з дітьми.

1. Діагностика уявлень про пісок та воду.
2. Розгляд ілюстрацій «Пісочне королівство», що можна виробити з піску та води.
3. Гра-мандрівка малят до чарівної пустелі.

Робота з педагогами.

Опрацювання літератури з теми.

Робота з батьками.

Бесіда на тему: «Ігри з піском та водою».

Робота в соціумі.

Оформлення фотомонтажу «Відбитки наших рученьят».

(Вересень)

II. Інформаційний етап.

Робота з дітьми.

1. Ознайомлення з правилами безпечної поведінки дітей під час гри з піском та водою.
2. Сприяти розвитку навичок гри поряд з однолітками.
3. Гра-дослід «Яким може бути пісок».
4. Бесіда на тему: «Яка вода... *(прозора, без смаку, без запаху)*».
(Жовтень)